

Digitales Brandenburg

hosted by Universitätsbibliothek Potsdam

midraš tehilim

Buber, Salomon

Wilna, 1891

רבוד חתפ.

urn:nbn:de:kobv:517-vlib-2083

פתח דבר

אברך את ה' שהחינו וקיימנו, להביא גם בפעם הזאת מנהג חדשה במחנה העברים, הוא מדרש תהלים עם הערות ותקונים ומראה מקומות, כיד ה' הטובה עלי, המדרש הזה יצא לאור פעם ראשונה בדפוס קאנשטאמניא בשנת רע"ב, ואח"כ איזה פעמים, אבל הוא מלא שבושים ונלקה בחסר ויתיר, והוצאתו עתה לאור עפ"י כתב יד ישן נושן מאוצר הספרים בפארמא, אשר השגתי בהשתדלות המיניסטעריום של הוד אדונינו הקיסר יר"ה, שלוח אל אוצר הספרים של האוניווערזיטעט דפה להשתמש בו כחפצי, ואני נותן בזה ברכה ותודה אל שרי המלוכה אשר הואילו בטובם לעשות לי החסד הזה גם בפעם הזאת, ישלם ה' שכרם! ומלבד כתב יד א) הזה, חנני ה' והשגתי עוד שבעה כתבי יד אחרים. ב) כ"י מאוצר הספרים בפלארעניץ אשר נשלח אלי הנה ג"כ ע"י המיניסטעריום, וגם מהכ"י הזה עשיתי לי העתקה ע"י מעתיק אחד. ג) כ"י הגנוז ברומי בוואטיקאן אשר העתיק למעני הרב המופלג מוה"ר מרדכי קאפו. ד) כ"י שני ברומי בוואטיקאן אשר החכם הנ"ל העתיק לי כל השינויים וההוספות בגליון מהעתקה הנ"ל, כי הכ"י הזה משונה מכ"י ג' הנ"ל. ה) כ"י ספרדי ישן נושן נשלח אלי מאת הרה"ג מוה"ר ר"ן ראבינאוויץ ז"ל ממינכען מאוצר הספרים של ה"ר אברהם מערצבאכער ז"ל אשר קנהו מעובד ה"ר אליקים כרמולי ז"ל. ו) כ"י אשר שלח אלי החכם הגדול רשוח"ה, אשר חי מקדם בבית עקד הספרים של ה"ר שד"ל ז"ל. ז) כ"י אשר קבלתי מאת החכם ד"ר גינסבורג מלאנדאן. ח) כ"י מאוצר הספרים בפאריו אשר השגתי ג"כ בהשתדלות המיניסטעריום שלוח אל אוצר הספרים דפה, ובמבוא הספר פרק י"ב ימצא הקורא תכונת שמונה כתבי יד האלה.

מלבד השמונה כ"י השגתי בחסד אל מאת החכם הגדול מו"ה רפאל קירכהיים בפראנקפורט מדרש תהלים מדפוס וויניציא עם הגהות והוספות בכתב יד של הרב ר' אברהם ב"ר דוד פרווינצאלי ז"ל אשר הגיה המדרש עפ"י ששה כתבי יד שהיו לפניו, והגהות שלו נשארו בכתובים בכתב ידו זה יותר משלש מאות שנה, והיו לי לעינים להגיה ולתקן הנוסחאות ודברתי אודותיו בפרק י"ג, גם היו לפני דפוסים הראשונים היקרים במציאות דפוס קאנשטאמניא משנת רע"ב ודפוס וויניציא משנת ש"ו ודברתי אודותם בפרק י"ב. ועתה הנני לתת דין וחשבון על מלאכתי בכלל בהמדרש הלזו. א) שקלתי במאזני הבחינה כל מאמר ומאמר וכל מלה ומלה וצרפתי והגהתי ותקנתי השיבושים והצגתי הנוסחא הישרה והוספתי את החסר בפנים הספר בתוך שני חצאי מרובע. ב) הלקתי המאמרים ועשיתי להם סימנים באותיות למען יהיה כל מאמר ומאמר נבדל מהברו ועומד בפני עצמו והקורא יוכל בקל למצוא מבוקשו. ג) נתתי ריזה והפסקות ע"י קיום ונקודות בין ענין לענין. ד) עשיתי מראה מקומות כל הפסוקים מתנ"ך וצינתי בפנים הספר הקאפיטעל והפסוק. ה) הוספתי מאמרים שלמים עפ"י כ"י האחרים החסרים בכ"י הזה אשר שמתי לפניו הספר והצגתי בשני חצאי מרובע או הוספתים בהערות, (ע"י פרק ט"ו). אלה הם התקונים וההוספות אשר שמתי בפנים הספר, אולם ערכתי הערות ותקונים והגהות ומראה מקומות ובאור אשר הצגתי לבדנה נספחות אל הספר מלמטה, וזה משפטם ומותם. ו) הצגתי מראה מקום כל מאמר ומאמר אנה הוא נמצא בתלמודים ושאר ספרי חז"ל. ז) רשמתי על כל מאמר ומאמר אנה הוא מובא בילקוט והעירותי על השינויים. ח) רשמתי בהערות אנה מובא המאמר בספרי קדמונים. ט) השויתי המאמרים עם מאמרי חז"ל בשאר מקומות והעירותי על הלופי הגירסאות והשינויים אם במאמרים עצמם אם בשמות התנאים והאמוראים בעלי המאמרים והכרעתי לאיזה מהם היתרון. י) שמתי עיני על שבעה כתבי יד האחרים אשר היו לפני השויתי כלם זה מול זה וגם על הגהות ה"ר אברהם פרווינצאלי, ועל דפוסים הראשונים, שמתי עיני לעמוד על הנוסחא הישרה. יא) בארתי ופירשתי המקומות הצריכים באור לעמוד על כוונת המאמר. יב) תקנתי ובארתי כל מלות זרות הנמצאות

הנמצאות בו. יג) הפיצותי אור דרך אנב על הרבה מאמרים בתלמודים ומדרשים לבארם ולתקנם, זאת היא תכלית ההערות אשר ספתי אל המדרש.

גם מבוא גדול הכינותי בראש הספר מכיל שמנה עשרה פרקים, וזה הוא משפטו ומעשהו. א) שם הספר. ב) מסדרו ובאיות מקום ובאיות זמן נסדר. ג) אם נסדר כלו בזמן אחד ומאת מסדר אחד. ד) מקורות אשר מהם שאב המסדר. ה) תכונת הספר וסגנון לשונו ואופן דרשותיו. ו) דינים ומאמרי מוסר ומדות המובאים בו. ז) שמות תנאים ואמוראים מסודרים עפ"י סדר א"ב עם הערות. ח) רשימה ממלות זרות עפ"י סדר א"ב ואנה הם מבוארות בהערות. ט) המדרשים אשר השתמשו במדרש שו"ט. י) דרכו של בעל הילקוט בהשתמשו במדרש הוה וציוניו ותכונת כתבי יד שהיו לפניו. יא) הקדמונים אשר הביאו את המדרש הוה. יב) תכונת שמנה כתבי יד אשר היו לפני. יג) אודות ה"ר אברהם פרווונצאלי ז"ל אשר הגיה המדרש עפ"י ששה כ"י. יד) המאמרים אשר הם בכ"י א' (אשר שמתי לפנים הספר) ובכ"י ו', ואינם נמצאים בכ"י האחרים ובנדפס. טו) המאמרים אשר הוספתי עפ"י כ"י האחרים ומהם אשר הוסיף המדפיס מוויניציא ונדפסו אח"כ בכל הדפוסים. טז) אודות ה"ר מתתיהו היצחרי אשר עשה פי' לתמניא אפי'. יז) כל הוצאות מהמדרש. יח) רשימה בכל המקומות אשר הילקוט מביא מאמרים בשם המדרש הוה ואנה הם נמצאים לפנינו.

אלה הם הדברים אשר ראיתי להקדימם בראש הספר כוללים תכונת מלאכתי הזאת בכלל, למען ידע הקורא מנמת וכונת עבודתי בהוצאת המדרש הוה לאור עולם, ולא עובתי בזה דרכי מאז ומקדם בהוציאי לאור הפסיקתא דרב כהנא, ומדרש לקח טוב, ותנחומא, ושבולי הלקט, וספרי דאגדתא, ויתר מחברות קטנות, לחקור היטב בעיון ובשקידה רבה על תכונת הספר וזמן סדורו ועל הנוסחאות היותר ישרות ומדויקות ובאור כונת המאמרים והוספות מאמרים רבים אשר נשמטו במשך הזמן ונמצאים בכתבי יד, והקורא המבין ידע היטב רב יגיעתי ועמלי לזרות ולהבר, כי לא מלאכה קלה היא ליום או ליומים, אבל נדרש אליה שקידה רבה, להעמיד כל דבר על בוריו, מלבד היגיעה החומרית אשר רבת יגיעתי להשיג כתבי יד השונים המנחים באוצרות הספרים, ולהביאם הנה ולהעתיק אותם, ולכן אקוה כי הקוראים המבינים הישרים בלבותם יתנו אלי תודות רבות ותשואות חן על המנחת היקרה החדשה הזאת אשר הבאתי לפניהם, ויכירו גם גודל מלאכתי ושקידתי לטובת חכמת ישראל וספרותו, ולא יחפשו בנרות בחפש מחופש למצוא איזה חסרון או דופי, כי השם יודע כי בכל כחי עבדתי את העבודה הזאת, ושמתי לילות כימים להשלים את מלאכתי כפי יכולתי, לבל אוציא מתחת ידי דבר שאינו מתוקן, והכל לא למען בצע כסף, וגם לא למען כבוד, רק מאהבתי את דברי ח"ל וקדמוניות עמנו, ואם ימצא הקורא באיזה מקומות דברים אשר לא ישרו בעיניו, הלא זה הוא גודל כל בני חלוף, ואדם עלול לשגיאה, והקורא הישר ידונני לכף זכות, ושפתי תבענה תהלה לאל עליון אשר היה בעזרי להחל ולכלה מלאכתי הזאת, ועיני נשואות אליו כי עוד יחיני ויהונני בחסדו לפעול לטובת בני עמנו אוהבי ספרותנו, ולהוציא עוד לאור עולם מטמונים יקרים הטמונים באוצרות הספרים.

לבוב דמתקרייא לעמבערג ז' אדר תרמ"ט

שלמה באבער.